

כנס בוקרים ארצי

התקיים בת"א ב-26.5.71

ההתפתחויות בייצור ובשיווק חלב בשנה ה-
שוטפת, תשל"א והניגודים בדיונים עם מוסדות
הממשלה הנוגעים בדבר, אלצו את ההתאחדות
לקרוא לאספת בוקרים ארצית דחופה. מטרת
האספה: מסירת מידע מדויק על המצב שהתהווה
ולקבל עידוד ואישור מכלל ציבור היצרנים ל-
מוסדותיו הנבחרים בעמדותיהם והצעותיהם לקי-
דום העניין, לטובת פיתוחו ההגיוני של ענף

הבקר לחלב בשנים הקרובות.
על אף שעד צאת החוברת 114 של „משק
הבקר והחלב" השתנה המצב ברוח ההחלטות של
האספה ודעותיהם של נציגי הבוקרים לפתרון
הבעיות (מידע על כך מתפרסם בחוברת זו),
מצאנו לנכון, ולו לשם תולדות התפתחות הענף,
למסור דו"ח על קיומה של האסיפה והדיונים
בה.

דף נתונים מוגש לכנס על-ידי המועצה לענף החלב בישראל

ע"י המועצה לענף החלב בישראל

1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	
350.2	356.3	385.8	404.5	ריכוז חלב גלמי, מיליוני ליטרים:
+1.7	+8.3	+4.8		השינוי באחוזים משנה לשנה
				הייצור בהשוואה למכסות המחולקות:
347.0	354.0	374.2	403.4	המכסות שחולקו, מיליוני ליטרים:
	11.9	27.1	26.4	חלב „עודף", מיליוני ליטרים:
	9.3	16.5	25.3	„אי-ביצוע", מיליוני ליטרים:

ההתפתחויות בשיווק מוצרי-חלב

1968/69 לעומת 1967/68 %	1969/70 לעומת 1968/69 %	1970/71 לעומת 1969/70 %	שיווק ב-1970/71 (ק"ל/טון)	
+ 8.9	+ 8.1	+ 6.8	151,635	חלב שתיה
+14.1	+ 9.7	+11.4	10,279	מוצרים ניגרים: לבן
+14.8	+12.4	+ 7.0	17,924	אשל
+10.0	+ 3.9	+ 1.1	10,094	שמנת חמוצה
+ 4.2	+ 6.7	+ 9.5	23,005	גבינות רכות
+10.0	+14.5	+12.5	5,871	גבינות קשות
- 2.0	- 1.7	+ 0.1	3,190	חמאה

שיעור מלאי החמאה ב-1 למאי, טונות

1967 — 850	תחזית המועצה
1968 — 840	מסתכמת, בסוף דצמבר 1971.
1969 — 500	במחסור של 550—600 טון
1970 — 520	של חמאה.
1971 — 230	

אחר פתיחה קצרה של ח' מזכירות ההתאחדות, ש. דורי על מטרת הכנס מסר הח' ש. גל, מזכיר מועצת החלב, סקירה על מצב הייצור ושיווק של חלב. שיווק החלב בשנת תש"ל/תשל"א, 1970/71 הסתכם ב-404,5 מיליוני ליטר חלב, במיליון אחד יותר מן המכסה הכוללת שנקבעה למשקים לשנה זו, מצב איריאלי. אלא, שהספקת החלב לשוק לא תאמה את המכסות כפי שנקבעו למשקים. היתה קבוצת משקים שפיגרה בייצור ושיווקה 25 מיליון ליטר חלב פחות ממכסותיהם, ולעומתם קבוצה שנייה ששיווקה 26 מיליון מעל המכסות.

מינהל התכנון (במוסדות התכנון משתתפים נציגי היצרנים כיועצים לממשלה וההחלטה הסופית, במידה ומתעוררים חילוקי דעות, בידי שר החקלאות), בעוסקו בחלוקת מכסות החלב, נוקט מדיניות של עידוד המשק המפגר בייצור, וכל תוספת חזויה של צריכה בחלב בשנה הבאה מחולקת לרוב למשקים אלה, כדי שיוכלו להתפתח ולהגיע ליחידת משק רווחית. חלוקת המכסות בכללן נעשית לפי הערכת יכולת הייצור של כל משק ומשק, והערכה זו אינה תואמת תמיד (ואולי לרוב) את המציאות ויכולת הביצוע של המשקים.

בשנה האחרונה הצטמצמה העלייה בהספקת החלב למחלבות, בהשוואה לעליות בשנים קודמות, והיא הסתכמה ב-4.8% לעומת 8.3% בשנה שלפניה, ובחדשיים הראשונים של השנה השוטפת העלייה מסתכמת, כנראה, רק ב-1.5%—2%. לפי זה תהיה הכמות הכללית השנתית החזויה לשנת 1971/72 בגבולות 415—420 מילי ליטר חלב, ושוב נעמוד בפיגור בייצור בהשוואה למכסות שחולקו, כדי 430 מילי ליטר.

תחזית הצריכה לשנה זו מסתכמת ב-446 מילי, והיא היתה גם לעיני מינהל התכנון, אבל תחת

לחץ האוצר חולקו מכסות רק על 420 מילי ליטר, שעבורם תשולם סובסידיה. לדעת אנשי כלכלה והמתכננים זול יותר להשלים את החסר בחמאה וגבינות קשות ע"י ייבוא, כי הדולר הנחסך ע"י ייצור מוצרים אלה יקר מדי. יצרני החלב קבלו על עצמם ואחריותם תוספת ייצור של כ-10 מיליון ליטר בחשבון הכולל של כל החלב, וחולקו מכסות של 430 מיליון ליטר.

הצריכה הכללית בשנת 70/71 היתה 419 מיליון ליטר ונזקקו לאקוויבלנט של 15 מיליון ליטר באבקת חלב וחמאה, כדי למלא את הרישה והצריכה. השנה שוב צפוי מחסור ב-15—16 מיליון ליטר חלב, במידה ותתמלאנה כל המכסות של 430 מיליון ליטר, וכל אשר יחסר למילוי המכסות, יגדיל את המחסור לכיסוי ה-צריכה.

בשנתיים האחרונות נזקקו לייבוא של כמה מאות טונות חמאה, והשנה צפוי מחסור של 550—600 טונה. המלאי של חמאה במחסנים היה ב-1.5.71 כ-230 טונה, שהוא מתחת לקו האדום, כי המלאי האופרטיבי הוא 250 טונה. כנראה, לא נוכל להשלים את החסר ע"י ייבוא חמאה, כי מקורות החמאה בשוק העולמי צומצמו וכמעט שאולו, והמחירים האמירו מאוד.

באוקטובר 70 קנינו חמאה מפנילנד ב-173 דולר הטונה, בספטמבר 71 שלמנו בבלגיה והולנד 510 דולר הטונה,

באותו חודש ספטמבר נענו למכרוננו להספקת חמאה כמה הצעות במחירים של 1140 דולר (מ-דניה רק 100 ט') וגם הגיעו עד המחיר של 1500 דולר. התפתחות זו נובעת מכמה גורמים:

- (1) בקיץ 1969 היו עוד מחסני החמאה בשוק העולמי מלאים עד $\frac{1}{2}$ מיליון טונה, והם חוסלו,
- (2) אוסטרליה וניו-זילנד, ספקי החמאה לשוק הלונדוני, סובלות מבצורת רצופה זה מספר שנים,

על כן, מייבוא לא ניוושה, וצריך לאחוז ב-אמצעי עידוד למשקיני ליצור ולמלא את החסר, והם:

- (1) „הלבנת" החלב שנוצר מעל ומעבר לתכנון בשנה שעברה,

יש שמדברים כבר על ייבוא בקר-חלב מ-ארה"ב, לא ניתן את ידינו לכך ונתנגד לתכניות כאלו. צריך ליצור אצלנו תנאים כלכליים כאלה שהמשק ימצא עניין לגדל את מרבית העגלות, שנשחטות מדי שנה להספקת בשר לבן, כמב-כירות לייצוא ופרות לייצור חלב אצלנו. מחירן של המבכירות, שאומרים לייבא, עולה בהרבה על המחירים שאנחנו מקבלים בעד מבכירות הייצוא שלנו.

הפיתח בדיונים לאחר דברי הרקע (הח' סור-קין) פתח בברכת „שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה“, שאנו חסרים חלב ומוצריו השונים, ואנו דורשים את מלוא זכותנו ליצור ולכסות את התצרוכת בארץ. המשתתפים בדיונים החזיקו בדעת נציגיהם בהתאחדות ובמועצת החלב, בצורת התבטאות ונימוקים שונים, לקבלת הצעותיהם, והם הסתכמו בכנס בהחלטות, אשר תבואנה להלן. בדיונים העלו בין הנימוקים וה-תביעות השונים:

1. את הרווחיות בענף, שירדה בשנה האחרונה ב-10%—15%, על אף שהחלב שנוצר נדרש לשוק במלואו;
2. דרשו אשראי מתאים ובתנאים נוחים להשקעות בשביל הגדלת הייצור;
3. הובעה התנגדות מוחלטת להפחתת השומן בחלב שתייה;
4. עודדו לשמור ואף להרחיב את ייצוא הבקר שלנו.

דעה יוצאת דופן הביע הח' ג. א., שלה הביע התנגדות מוחלטת א. י.

ג. אמר: מדברים כאן על דברים, שבחלקם הם לטווח ארוך, ואנחנו נמצאים כעת במצב של ירידה מסוימת בתגובת החלב. מלאי החמאה ייעלם כליל, וכדי למנוע זאת האמצעי היחיד, הוא — העלאת המחיר לחמאה, כדי להקטין את הצריכה. דבר זה נתקל בהתנגדות בלתי מור-סרית. החמאה אינה מצרך עממי, היא מהווה רק 5% מצריכת שמני מאכל. באפשרותם של צרכני החמאה לשלם יותר. הסובסידיה לצרכני חמאה מגיעה ל-15 מיליון ל"י. ייצור ק"ג אחד חמאה עולה לנו 12 ל"י, והמחיר שהייצרן מקבל, הוא 5.50 ל"י. החישוב בגבינות קשות אינו שונה

(2) להגדיל מיד את המכסות לשנה השוטפת ב-20 מיליון ליטר נוספים למשקים בעלי פוטנ-ציאל ייצור נוסף,

(3) לזרז את התכנון לטווח ארוך, הנמצא בהכנה, על מנת לאפשר למשקים גם הם להת-ארגן לטווח יותר רחוק בתחום התכנון, אשר יחייבו בודאי בהשקעות להגדלת הייצור.

הבאנו הצעות אלו למוסדות הממשלה ואנו עומדים אתם במו"מ עליהן. קשה לחזות מראש מה אמצעים אלה, אם יאושרו, יביאו לנו במי-מושם, 10—20 מיליון ואולי אף יותר ליטרים חלב. אבל אם לא יאחזו בהם אין סיכוי וסיבה שיחול שינוי ניכר בייצור ושיווק, וישנם כל הסיכויים שבסתו הקרוב נעמוד בפני מחסור רציני של חמאה. לצערנו, משרדי האוצר וה-חקלאות עודם מתווכחים עמנו רבות על הצע-ותינו אלה, והכנס הזה צריך להעלות ביתר תוקף את תביעותינו.

הח' א. יטבת, ממזכירות ההתאחדות, מילא אחרי ש. גל.

הגענו למצב שאנו יכולים לספק את כל תצ-רוכת השוק בתוצרת חקלאית לאוכלוסיית יש-ראל. אנחנו זולים יותר בבשר וחלב, מכל ייבוא שהוא. לצרכנים בשוק העולמי התווספו הארצות המתפתחות, ואני תמה לדעתם של משרדי ה-ממשלה, שהמחסור בשוק העולמי הוא מצב חולף.

אין עוד היגיון כיום להפלות בין חלב „מתוכנן“ ובלתי מתוכנן. מדוע אנחנו צריכים לסבסד את חקלאי דניה, ולא לעודד את חקלאינו בסובסידיה המגיעה להם?

אנחנו מאמינים שחקלאינו מסוגלים לעמוד באתגר של הגדלת הייצור, אם רק יאפשרו להם לעשות זאת, ובתנאים מתאימים. אף אחד לא יהיה מוכן ליצור יותר אם לא יובטח מחיר מלא למלוא הייצור, כמכסת קבע. החלב הנדרש מעל המכסות צריך לחלק למשקים שמסוגלים לייצרם. אנחנו מתנגדים בכל תוקף להצעת הממשלה להפחית מאחוז השומן שבחלב לשתייה בשביל ייצור חמאה. זה יפגע בטעמו של החלב ויקטין את הצריכה בו. צריך להיערך לתכנון הענף ל-3 השנים הבאות.

רים בחומרי הגלם ובשכר עבודה (מאז 18.8.70) באו לידי ביטוי בקביעת המחיר ליצורן וצריך לערוך תמחיר חדש לפי המצב הריאלי.

7. הבוקרים דורשים ממוסדות ההתאחדות ה"נבחרים להביא בפני שר-החקלאות את החלטות הכנס ותביעותיו.

8. הכנס עומד על החשיבות בהמשכת ייצוא המבכירות במתכונת הקיימת ואף להרחיבה ככל הניתן.

31 במאי 1971 נרשם ע"י ח. שחם תמצת ועיבר מהפרטי-כל ח. ע.

בעקבות "כנס החירום", מספר הערות

איני מתנגד לדרישה להלבין את החלב ששווק מעל המכסה של 71—1970, ובודאי אין לי גגד הדרישה לתקן את סדרי התכנון (אגב זוהי בכלל הגדרה בלתי מתאימה, אנחנו איננו עוסקים ב"תכנון אלא בהסדרים בלבד, וזה דבר והיפוכו), אבל כל זה לא יענה על המחסור בחמאה הצפוי לנו בחודשים הקרובים, אם בכלל מדובר במלאי אופרטיבי של חודש אחד בלבד. מאחר ושסתום הייבוא כרגע איננו פועל — כפי שהוסבר בכנס — הרי ישנן רק שתי ברירות:

(א) להעלות את מחיר החמאה, או

(ב) ליצור שוק שחור,

ז"א, שהחנוגים ימכרו את החמאה מתחת ל-שולחן ללקוחות מועדפים ובתוספת מחיר. לא יהיה מנוס מזה, ושום מאמרי הטפה בעיתונים לא יעזרו כאן.

נדמה לי, שיש בקונסטלציה של היום נקודת אחיזה לשבור את הקיר האטום הזה. השלטונות מסרבים להלבין את 16 מיליון הליטר בסכום של 3 מיליון ל"י, וכן מסרבים להעלות את ה-מכסות ל-71/72, משום שיעלו לאוצר עוד 3—4 מיליון ל"י, ובאותו הזמן מוכנים להעניק לצרכני החמאה 15 מיליון ל"י סובסידיה.

אני יודע, שהקיר האטום קיים לא רק באוצר אלא גם אצלנו ובכל התנועות, אבל ה"מחסור" בחמאה נותן פתח לפעול, אם יכירו בצורך זה.

מחסור במצרך בלתי חיוני — הוא מושג יחסי ולא מוחלט, כי הצריכה נקבעת ע"י המחיר.

גיאורג אלישברג

בהרבה. על כך העיר א. י. — שגישה זו של ג. היא כלכלית טהורה, שאינה תואמת את האינטרסים של היצרנים להרבות ולא לצמצם את התצרוכת של כל מוצר שהוא.

והעיר עוד ש. ד. מחברי המזכירות:

מדברי החברים השתמע, שמוסדותינו התעוררו כאילו מאוחר מדי, ולא כן הוא. אין טעם לצעוק, לפחות בציבור זה. כי כאמור מתנהל עוד המשא ומתן, ודעותינו לא נדחו לגמרי ע"י נציגי ה"ממשלה. היה ומתנהל מו"מ נמרץ ו"המרכז החק"לא"י ער מאוד לעניין.

הדחף לכנס זה בא מתוך הצורך לקבל את תמיכת הציבור הרחב לתביעותינו, ויש הרושם שיש להן אוזן קשבת גם בממשלה. למעשה, חל כבר בימים האחרונים מפנה מסוים, ומטרת הכנס לדרוש ביצוע תביעותינו.

בכנס נתקבלו ההחלטות הבאות:

1. הכנס חוזר וקובע את העיקרון, שזכותם של חקלאי ישראל ליצור ולספק את כל צרכי האוכלוסיה בישראל בתוצרת החקלאית.

2. הכנס דורש מהמוסדות המייצגים את הענף לתבוע מחיר מלא עבור כל החלב שנוצר ושווק בשנת 70/71.

3. הכנס מאמין ביכולתם של הבוקרים לספק את כל הביקוש בשוק לחלב ניגר ולמוצרי החלב השונים.

4. לשם ביצוע הספקה מלאה צריך לנקוט בצעדים הבאים:

א. בשנה השוטפת 71/72 — להוסיף מיד מכסות ייצור של 30 מיליון ליטר חלב למכסות שנקבעו לשנה זו ע"י מינהל התכנון.

ב. לזרז הכנת תכנית תלת שנתית להספקת כל מוצרי החלב וחלוקת מכסות הייצור ל-משקים השונים.

ג. על התכנית לכלול את האשראי הדרוש למשקים, שיאפשר מימון ההשקעות הכבדות להגדלת היקף הייצור.

5. הכנס דוחה בתוקף כל הצעה להפחתת אחוז השומן בחלב השתיה ובמוצרים, ומטיל על נציגיו במוסדות לפעול ברוח זו.

6. הבוקרים משוכנעים שלא כל עליות המחיר-